

D A N S K O R N I T O L O G I S K F O R E N I N G

NYT FRA FUGLEVÆRNSFONDEN

December 2006

2006 - FEST FOR FUGLENE

Så rundede Dansk Ornitologisk Forening de første 100 år. Det blev markeret med stor festlighed i hovedstaden i midten af oktober. I overværelse af Hendes Majestæt Dronning Margrethe blev festtalen holdt af Søren Ryge Petersen, ligesom miljøminister Connie Hedegaard talte om DOF, om fuglebeskyttelse, om samarbejde og partnerskaber, og om Fugleværnsfonden. DOF er rigtig godt rustet til at tage fat på fremtidens opgaver omkring fuglesagen.

Tre dage tidligere - den 11. oktober - havde Fugleværnsfonden 40 års jubilæum. Dette markerede vi en solbeskinnet septemberdag på en af landets fornemste fuglelokaliteter, Tryggelev-Nør på Langeland. Her følte vi os i vores rette element: den fri natur, blandt masser af fugle. Efter års målrettet indsats kunne vi indvie den nye naturperle, Tryggelev-Nørreballe Nor. Hans Kongelige Højhed Prins Joachim deltog i hele arrangementet og holdt indvielsestalen. Forfatteren Benny Andersen læste digte op, herunder det fantastiske digt "Overbefugling", mens Fiskeørnen trak over noret. Naturen holdt fest for os alle.

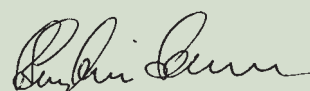
I Fugleværnsfonden er vi klar til at løse nye opgaver. Vi skal gøre det endnu bedre for fuglene i

vores 18 fugleværnsområder. Her skal naturen passes og plejes. Der skal ryddes op og ryddes krat. Der skal jævnes stier og ordnes fugletårne og -skjul. Der skal skaffes kreaturer til afgræsning. Der skal laves overvågning af fugle, fisk, planter og dyr. Måske skal der købes parceller, så områderne bliver lidt større. Ja, måske bliver vi i stand til at sikre et nyt område.

Værdifuld økonomisk støtte og stor praktisk hjælp fra en stor kreds af venner gør det muligt for os at skabe og drive fondens eget naturgods på i alt ca 800 ha. Fuglene kan lide vores reservater. Det viser resultaterne, så det lønner sig at støtte fondens arbejde.

Takket være stadigt større opbakning gennem fire årtier er Fugleværnsfonden i dag en seriøs medspiller i dansk naturbeskyttelse. Vi beder om din støtte til at fortsætte arbejdet til gavn for naturen og fuglene. Meget kan vi klare selv, men i fællesskab kan vi løfte endnu mere. Med dit bidrag går vi en tryk og spændende fremtid i møde.

Tusind tak for din støtte og opbakning!

Martin Iversen

FUGLEVÆRNSFONDENS BESTYRELSE

Formand: Martin Iversen; viceskoleinspektør
Næstformand: Henning Nøhr; chefkonsulent, cand.scient.
Kasserer: S.A. Rasmussen; fhv. afd.leder
Torben Bøgeskov; naturvejleder
Leif Clausen; modelsnedker
Birger Christensen; cand.jur.
Christian Hjorth; skoleinspektør, formand for DOF
Eyvind Lyngsø Jakobsen; fuldmægtig, cand.jur.
Martin Kviesgaard; erhvervs-kundecheff
Peter Friis Møller; forstkandidat, cand.silv.
Niels-Erik Norsker; advokat, cand.jur.
Lennart Ricard; advokat, cand.jur.

Fugleværnsfondens sekretariat

Administrator: Elise Frydensberg
Biologisk medarbejder: Søren Ferdinand Hansen
Naturvejleder: Allan Gudio Nielsen
Sekretær: Jørgen Wikkelsø
Webansvarlig: Helle Hjort
Frivillig: Ellen Hansen
Reservatopsyn Langeland: Kenneth Jensen

Fugleværnsfonden
Dansk Ornitologisk Forening
Vesterbrogade 138 - 140
1620 København V
Tlf.: 33 28 38 39
Fax: 33 31 24 35
e-mail: fvf@dof.dk
www.fugleværnsfonden.dk

Støttebidrag: GiroBank 509-4232

Redaktion og tekst: Martin Iversen (ansvh.), Elise Frydensberg, Søren F. Hansen, Allan Gudio Nielsen, S.A. Rasmussen og Jørgen Wikkelsø.

Vignetter: Carl Christian Tofte og Jens Overgaard Christensen
Forside: Halemejser. Foto: Ben Hall
Bagside: Mosehornugle. Foto: Allan Østergaard
DOF/Fugleværnsfonden, november 2006.

ISSN: 1901-5127

Den årlige tur for bidragsydere var velbesøgt. Turen gik til Gundsømagle Sø. Foto: Allan Gudio Nielsen

ÅRSBERETNING FOR 2006

2006 har været et festligt, arbejdsomt og dramatisk år i Fugleværnsfonden.

Årets store højdepunkt var jubilæumsarrangementet i Tryggelev Nor den 9. september. Arrangementet omtales andre steder i dette blad, og her skal blot slås fast, at det ligesom de øvrige jubilæumsfestligheder i DOF var en rigtig god oplevelse. At en kraftig stormflod to måneder efter ændrede landskabet totalt var et dramatisk og uforudset efterspil. Det forløbne år har dog også budt på andre aktiviteter og begivenheder:

Fugleværnsfondens store femårige formidlingsprojekt Fugle for Folket kører videre med stor succes. I 2006 er der opført et stort handicapvenligt skjul ved Tryggelev Nor. Ved Ravnstrup Sø er der etableret en primitiv lejrplads med et shelter, og syd for det gamle fugletårn er der bygget et nyt observationsskjul i krattet ved søbredden. I en række fugleværnsområder er de flotte nye piktogramstolper opsat, ligesom to nye planchehalvtage har set dagens lys. Samtidig er der udarbejdet nye informationsfoldere for Bøjden Nor og Agerø. Projekt Fugle for Folket er velvilligt støttet af Aage V. Jensens Fonde og slutter i 2008.

Et andet stort femårigt projekt, naturgenopretningsprojektet ved Tryggelev Nor, blev afsluttet i sommeren 2006. Læs mere på side 10-14 om dette projekt.

Fugleværnsfondens lokale, frivillige arbejdsgrupper har atter i år haft rigeligt at se til. Flere steder er der etableret

områder med høslæt, hvor gruppen slår græsset med le mindst en gang i løbet af sommeren. Efter nogle år kvitterer naturen så med den fineste engflora. Arbejdsgrupperne udfører også et stort arbejde med at vedligeholde fugletårne og skjul, gangbroer, stier og andre publikumsfaciliteter.

De grundlæggende retningslinier for naturplejen i fugleværnsområderne fastlægges i plejeplaner, som udarbejdes af eksterne konsulenter i samarbejde med Fugleværnsfondens sekretariat og arbejdsgrupperne. Det er målet at udarbejde en plejeplan for alle fugleværnsområder, og i 2006 er plejeplanen for Stubbe Sø blevet færdig. Læs mere på side 14 om dette.

De sidste formalia omkring købet af en naboparcel i Søgård Mose er ved at være på plads, og dette fugleværnsområde bliver dermed 0,7 hektar større. Der er ikke foretaget andre opkøb i 2006. Ved årets udgang ejer og administrerer Fugleværnsfonden i alt 18 fugleværnsområder med et samlet areal på 856 hektar. Det synes vi selv er et flot resultat for en 40-årig, og der skal lyde en meget stor og varm tak til alle, der siden Fugleværnsfondens start i 1966 har medvirket til, at vi er nået så langt. Og tak til alle, der i det forløbne år har givet bidrag, enten i form af store eller små økonomiske gaver, eller i form af frivilligt arbejde. Vi ser frem til sammen med Jer at gøre en forskel for fuglene og naturen i de kommende år.

ÅRETS GANG I FUGLEVÆRNSOMRÅDERNE

Frokost i det grønne. Vaserne er om foråret et populært udflugtsmål. Foto: Allan Gudio Nielsen

VASERNE

Aldrig før har så få kæmpe-bjørneklo fået lov til at sætte blomst i fugleværnsområdet i Vaserne som i år, og ingen planter har fået lov til at smide nye frø. En mangeårig og vedvarende indsats fra arbejdsgruppen begynder nu at give resultater, og en mere varieret flora får dermed nye og bedre muligheder for at etablere sig - takket være "Bjørnebandens" flittige brug af spader, sakse og macheter. Også på andre måder forsøger arbejdsgruppen at skabe en alsidig eng- og overdrevsflora. Et stort område med hindbær og høje urter er blevet slået to gange med leer og buskrydder i det forløbne år. Målet er, gennem gentagen høslæt, at etablere et engområde med mange forskellige blomster til glæde for bl.a. sommerfugle og andre insekter. Ynglesæsonen 2005 var lidt af en katastrofe i Vaserne, hvor kun ganske få fugleunger kom på vingerne. Mistanken faldt på de mange mink, der huserer i området. Disse rovdyr stammer oprindeligt fra minkfarme, men har efterhånden etableret sig i naturen, hvor de er i stand til at decimere en bestand af vandfugle. Arbejdsgruppen forsøgte derfor i en 3 måneders periode, i samarbejde med den lokale skovfoged, at indfange nogle af de mange mink, men uden resultat. I år var der god ynglesucces hos de vandlevende fugle, så noget tyder på, at andre faktorer, har lige så stor betydning for en vellykket ynglesæson.

GUNDSØMAGLE SØ

Fugleværnsfondens lokale, frivillige arbejdsgruppe ved Gundsømagle Sø var i februar 2006 den fornemme modtager af Roskilde Amts Miljøpris. Prisen, som i år uddeles for 2. gang, gives til "en person eller en gruppe, som på frivillig basis har gjort en ekstraordinær indsats for at bevare eller forbedre et stykke natur, eller give et bredt publikum nye oplevelsesmuligheder i naturen." Arbejdsgruppen lever med sit store og mangeårige engagement ved Gundsømagle Sø til fulde op til prisen, som blev overrakt af formanden for Teknik- og Miljøudvalget. Med prisen

Formanden for Teknik- og miljøudvalget overrækker checken på 10.000 kr. til arbejdsgruppen. Foto: Bent Bardtrum

fulgte en check på 10.000 kr., som gruppen besluttede at anvende på en fælles bustur til Kristianstads Vattenrike i Skåne for at studere resultaterne af den meget omfattende naturpleje, der er udført her.

Det 15 år gamle vestlige fugletårn var efterhånden alvorligt angrebet af råd og bliver derfor i løbet af vinteren udsat for en omfattende renovering, så publikum trygt kan gå op i tårnet. Samtidig har den nye gangbro og trampesti langs sydsiden af Gundsømagle Sø været en stor succes, og rigtig mange mennesker har fået mange gode oplevelser med hjem.

RAVNSTRUP SØ

Fugleværnsfondens store 5-årige formidlingsprojekt, Fugle for Folket, har givet helt nye og spændende oplevelsesmuligheder ved Ravnstrup Sø. På det areal, hvor også fårene holder til, er der opført et shelter, hvor man kan overnatte i sin medbragte sovepose. P-pladsen ved indgangen til fugleværnsområdet er gjort større, og syd for det eksisterende fugletårn er der etableret et nyt observationskjul ved kanten af søen. En 75 meter lang gangbro fører gennem krat og sump ud til skjulet.

At Ravnstrup Sø er en glimrende småfuglelokalitet har mange års ynglefugletællinger bevist, men fra i år har Fugleværnsfonden, i samarbejde med en autoriseret ringmærker, igangsat et projekt, der med tiden kan tilføre os ny og spændende viden. Projektet består i at følge den samme lokalitet nøje gennem en årrække og derved skaffe sig detaljerede oplysninger om ynglefugle, ungeproduktion og trækkende og rastende fugle. I hver ynglesæson ringmærkes der 12 gange i perioden 1. maj til 1. september, fra solopgang og 6 timer frem, og der benyttes 10 net, som opstilles samme sted år efter år. I sæsonen 2006 blev der registreret 25 forskellige fuglearter med Munk, Havesanger og Rørsanger som de talrigeste. Også Nattergalen trives ved Ravnstrup Sø, idet ikke mindre end 10 forskellige individer fik ring på i 2006.

BARUP SØ

Barup Sø ligger som en af flere søer i en 15 km. lang øst-vest gående tunneldal på Nordfalster. Dalen opstod under istiden, og i stenalderen var det en lang, smal fjord. I 1930'erne blev Barup Sø afvandret ved etablering af en kanal, der den dag i dag via en sluseanordning udmunder

Det nye shelter ved Ravnstrup Sø har fået besøg af 1. klasse fra Glumsø Skole. Foto: Allan Gudio Nielsen

ÅRETS GANG I FUGLEVÆRNSOMRÅDERNE

i Storstrømmen. Barup Sø var engang med sine 12 ha. Falsters største sø, men efter afvandingen indtog pilekrat, tagrør og høje urter hurtigt både søen og de omkringliggende enge. Fugleværnsfonden ønsker at genetablere de lysåbne enge, og til det formål er afgræsning med kreaturer effektivt. Den frivillige arbejdsgruppe har derfor i samarbejde med en lokal landmand opsat hegn og fjernet kvasbunker fra tidligere kratrydninger, og området afgræses nu af de flotte Limousine køer. Denne kvægrace er kendt for sit yderst velsmagende kød - som det nu er muligt at købe, idet landmand Niels Hansen, der er 7. generation på gården Kirkehøj, har etableret en gårdbutik med salg af dette kvalitetskød. Se www.godt-koed.dk.

NYORD ENGE

De fuglerige enge på Nyord indgår i et 5-årigt engfugleprojekt, der støttes med EU's Life-midler og ledes af Skov- og Naturstyrelsen. Som en udløber af dette projekt er der etableret et græsningslaug på Nyord Enge. Tidligere forhandlede hver enkelt lodsejer med kvægholdere om afgræsning og høslæt, men fra i år samarbejder alle lodse-

jerne gennem græsningslauget, der så sørger for afgræsning af engene. På denne måde håber vi at kunne sikre en optimal afgræsning fremover til gavn for de mange vade- og andefugle, der yngler på engene.

Arbejdsgruppen på Nyord har også haft nok at se til. De har udført naturpleje af lunden omkring tårnet, repareret kreaturhegn og opsat Fugleværnsfondens nye piktogramstolper - for ikke at tale om alle de velbesøgte Åbent Husarrangementer, de har medvirket til i løbet af året.

I år igangsatte arbejdsgruppen så en ny aktivitet, idet et stykke tilgroet eng nær kirkegården blev slået med le i begyndelsen af juli. Gruppen håber, at man gennem et årligt høslæt kan genskabe den oprindelige engflora.

SAKSFJELD/HYLLLEKROG

Arbejdsgruppen på Lollands sydspids har siden erhvervelsen af fugleværnsområdet i 1995 brugt mange timer og megen energi på at istandsætte den lille hytte, kaldet Ninas Hus, der ligger på Hyllekrogtangen. Hytten fungerer både som samlingssted for arbejdsgruppen og som overnatningssted for de mange venner af Fugleværnsfonden,

Ved Gulstav Mose græsser nu 26 vilde exmoorponyer. Her den flotte hingst. Foto: Allan Gudio Nielsen

Brandskaderne set fra fyrtårnet. Foto: Jan Knudsen

En chokeret Leif Clausen ved Ninas Hus. Foto: Jan Knudsen

der arbejder med naturforvaltningen på tangen. Den 9. juni 2006 var meget tæt på at blive skæbnesvanger for hyttens liv, og kun takket være det helt specielle vejr denne dag eksisterer Ninas Hus stadig.

En gruppe efterskoleelever havde trodsset adgangsforbuddet på Hyllekrogtangens i fuglenes yngletid (1/3-15/7), og kort efter at de forlod området, udbrød der brand på tangen. Branden blev heldigvis hurtigt opdaget, og det lykkedes brandvæsenet at få ilden under kontrol, men først efter at et stort stykke af engen og klitten på den sydlige del af Hyllekrog var brændt. På mirakuløs vis stoppede ilden en halv meter fra Ninas Hus hele vejen rundt! Årsag: På grund af neddryppende regn fra taget var græsset lidt vådere her end andre steder på tangen, og da vinden samtidig var svag, døde ilden ud. En gang imellem har man lov at være heldig! I dag er sporene efter branden væk, og plantevæksten på enge og klitter stort set genetableret.

GULSTAV MOSE

Syd for Gulstav Mose ligger Dovnsgården, der nu ejes af Skov- og Naturstyrelsen. Styrelsen har indrettet gården som en kombination af naturskole (med mulighed for overnatning), base for interesseorganisationer og center for et stort vildhesteprojekt. Dette projekt har betydet udsætning af et

Strandhegnet ved Nyord Enge bliver repareret af arbejdsgruppen. Foto: Allan Gudio Nielsen

antal vildheste af racen Exmoor, der afgræsser statskovdistriktets arealer på Sydlangeland. Også Gulstav Mose indgår i denne græsningsfold, og det bliver spændende at følge virkningerne af deres græsning i årene fremover. Mosen har hidtil været sommerafgræsset af kreaturer, og skiftet til helårsgræsning med heste kan medføre ændringer af vegetationen i mosen - såvel ønskede som uønskede. Fugletårnet i Gulstav Mose har i en periode været lukket grundet råd i trappe og gulv. Takket være en ekstraordinær, frivillig indsats fra et par ildsjæle i arbejdsgruppen er tårnet nu blevet gennemgribende renoveret, så de besøgende igen - når foråret melder sig - kan nyde synet af Rørdrum, Taffeland og Gråstrubet Lappedykker.

ÅRETS GANG I FUGLEVÆRNSOMRÅDERNE

Ornitologer i kamp for klyder! Et forsøg på at få en slåmaskine til øerne i Nørreballe Nor, endte i mudder. Foto: Helle Hjort.

TRYGGELEV NOR

Fugleværnsfonden har gennem de seneste 5 år, i samarbejde med Fyns Amt, foretaget en gennemgribende naturgenopretning i Tryggelev Nor. Som led i dette projekt er det 80 hektar store Nørreballe Nor blevet sat under vand, og der er etableret et såkaldt indløbsbygværk i strandvolden ved noret. I 2006 blev også udløbsbygværket færdigt, og det store projekt er dermed afsluttet. Dette blev derfor - sammen med DOFs 100 års jubilæum - behørigt fejret den 9. september. Som man kan læse senere i hæftet, var det en skæbnens ironi, at området to måneder efter så helt anderledes ud. Arbejdsgruppen ved Tryggelev Nor har haft rigeligt med arbejdsopgaver, både i projektperioden og i forbindelse med afholdelsen af det store festarrangement, og oprydningen efter stormfloden vil utvivlsomt give den flittige gruppe en masse ekstra at rive i.

Det har længe været et problem for de besøgende i Nørreballe Nor, at man skulle gå på den smalle landevej fra P-pladsen og hen til den grusvej, der fører ned til noret. Dette problem er nu løst - med velvillig bistand fra Sydlangeland Kommune. En ny P-plads er anlagt tæt ved vejen ned til Nørreballe Nor.

Det gamle observationskjul ved Tre Høje er blevet udvidet til mere end det dobbelte, og samtidig er det nu indrettet, så også gæster i kørestole kan nyde udsigten over det fugle

rige nor. Desuden er stien til skjulet planeret, der er opstillet to nye planchehalvtage, og arbejdsgruppen har opsat Fugleværnsfondens nye piktogramstolper flere steder. Disse fine formidlingstiltag er alle en del af Projekt Fugle for Folket, der er støttet af Aage V. Jensens Fonde.

BØJDEN NOR

I 2005 blev der etableret en bedre afgræsning af vores fynske fugleværnsområde, og i år skulle den så stå sin prøve. Det var derfor med glæde, at vores optæller i år kunne

byde to par Grågæs, med i alt 11 gæslinger, velkommen som nye ynglefugle i noret. I 2005 blev der desuden langs den vestlige strandvold opført et nyt hegn, der først og fremmest skulle forhindre hunde fra den offentlige nabostrand i at løbe ind i fugleværnsområdet. I år yngede den Store Præstekrave så med hele 5 par, hvor det ene par havde placeret sin rede tæt ved det meget benyttede badestrandsområde. Hegnet må således siges at fungere helt efter hensigten. Medlemmerne i den lokale arbejdsgruppe har også i år ydet en stor indsats, ved blandt andet at fælde træer, opsætte fuglekasser og rydde langs den nye sti til de to fugleskjul.

SØGÅRD MOSE

Det er i år 20 år siden, at Andelsselskabet Søgårdhus skænkede 16 ha. af Søgård Mose til Fugleværnsfonden. Lige siden har vi, sammen med lokale frivillige, lagt et stort arbejde i at bevare området som en åben hedemose. Der er ryddet pil og birk på mosefladen, og de mange ørnebregner er holdt nede med le. Op til Fugleværnsfondens ejendom ligger mange mindre moseparceller med forskellige ejere, hvilket vanskeliggør en samlet plejeindsats for området. Det var derfor med glæde, at Fugleværnsfonden i år tog imod tilbuddet om at købe en lille parcel på 0,74 hektar, beliggende direkte nord for fugleværnsområdet. Når handelen er helt på plads, vil de ellers så trængte hedemosefuglearter få lidt bedre forhold i Søgård Mose, ligesom en meget stor bestand af den sjældne plante hvid næbfrø er sikret varig beskyttelse.

SØLSTED MOSE

Med sine 80 ha. er Sølsted Mose et af vores større fugleværnsområder. Hele moseområdet er på ca. 200 ha., og trods en stor indsats fra Fugleværnsfondens side, med kratrydning og etablering af kreaturafgræsning, er store dele af mosen stadig meget tilgroet. En egentlig genopretning af mosen vil indebære både en vandstandshævning og en omfattende kratrydning på hele mosefladen. Et sådant projekt ligger uden for Fugleværnsfondens økonomiske formåen, men nu er der alligevel håb forude. En kreds af naboer og gode mennesker fra diverse offentlige myndigheder prøver nu, sammen med Fugleværnsfonden, at skaffe midler til en grundig undersøgelse af, hvilke konsekvenser en vandstandshævning vil have. Der er tale om såkaldte Interreg III midler fra EU, samt midler fra Skov- og Naturstyrelsen. Efter forundersøgelsen gælder det så beslutningen om at igangsætte et egentligt genopretningsprojekt med det formål at styrke hedemosens oprindelige natur, herunder fuglearter som Tinksmed og Trane, der er knyttet til netop denne naturtype. I Fugleværnsfonden krydser vi fingre for, at det store projekt vil blive ført ud i livet.

AGERØ

Agerø er gæssenes land. Om vinteren og foråret æder store flokke af Lysbugede Knortegæs sig tykke og fede, inden de i slutningen af maj sætter kursen mod yngleområderne på Svalbard og Grønland. Også Grågæssene besøger flittigt fugleværnsområdet. Om efteråret bruger de især Fugleværnsfondens areal som raste- og hvileplads - for de har for længst fundet ud af, at her hersker jagtfreden. Fugleværnsfondens ene nabo driver heller ikke jagt på sine arealer, så når gæssene skal til og fra fugleværnsområdet, benytter de hans marker som jagtsikker flyvekorridor - ofte med jægere liggende på lur på begge sider. Gæs er nemlig kloge fugle!

Et nyt hegn ved Bøjden Nor holder løse hunde væk fra ynglefuglene.

TRYGGELEV NOR 2006 FRA NATURFEST TIL NATURKATASTROFE

Foto: Lene Holm, Kirsten Thune, Søren Korsgaard og Allan Gudio Nielsen

Dansk Ornitologisk Forenings 100 års jubilæum fejret med indvielsen af det nye Tryggelev Nor

Den 9. september var der flag og flotte festtaler ved Fugleværnsfondens flagskib på Langeland, Tryggelev Nor.

Fugleværnsfondens formand Martin Iversen var vært for 150 indbudte gæster, som fra nær og fjern var mødt op til en festlig markering af DOFs 100 års jubilæum og til den officielle indvielse af det nye Tryggelev Nor, efter 5 års naturgenopretning.

Hans Kongelige Højhed Prins Joachim indviede Tryggelev

Nor ved at klippe snoren over til stien til det nye fugleskjul.

DOFs formand Christian Hjort ridsede DOFs og Fugleværnsfondens historie op, og Benny Andersen underholdt ved at læse to af sine digte op.

Fuglene tog godt imod gæsterne, og Tryggelev Nor havde på dagen besøg af både Havørn, Fiskeørn, Duehøg og Vandrefalk.

Den festlige dag skabte en god sammenhæng mellem de mange aktører omkring Tryggelev Nor: ornitologer, naboer, landmænd, naturfredningsfolk og myndigheder.

NATURGENOPRETNINGENS HIGHLIGHTS

- 2002: EU bevilger 5 millioner kroner til naturgenopretning i Tryggelev Nor
- 2002-2004: Jordfordeling, Fugleværnsfonden overtager 73 ha. natur
- 2003: Naturpleje i Tryggelev Nor
- 2004: Anlægsarbejder i Nørreballe Nor
- 2005: Nørreballe Nor indvies
- 2005: Anlæg af dige og vandudskiftningsanlæg i Tryggelev Nor
- 2006: Renovering af fugleobservationsskjul (Projekt Fugle for Folket)
- 2006: Indvielse af projektet

RESULTATER:

- 52 ha sø genskabt
- 14 ha eng genskabt
- 73 ha nyt fuglereservat
- vandkvalitet forbedret
- 3 km ny offentlig sti
- 2 nye P-pladser
- 3 store informationstavler
- fugletårn renoveret

STORMFLOD - NATURPROJEKT REDDEDE 70 SOMMERHUSE

Foto: Henrik Mørup-Petersen og Allan Østergaard.

Den 2. november, mindre end to måneder efter den store jubilæumsfest, fik naturgenopretningsprojektet sin ild-dåb. En vandstand på mere end 1,7 meter over daglig vande, og bølger fra en stiv nordvestlig kuling i Marstal bugt, slog flere store huller i den 1,6 meter høje strandvold mellem noret og havet.

I mere end syv timer fossede vand og sten ind gennem hullerne i strandvolden til Tryggelev Nor.

Naturgenopretningen kunne ikke forhindre havets gennembrud, men de tiltag i projektet, der skulle forhindre oversvømmelse af naboområderne, virkede efter hensigten.

70 sommerhuse i det lavtliggende område nord for Tryggelev Nor kan takke naturgenopretningsprojektet for, at deres huse ikke står under vand. Det dige, der blev

bygget i forbindelse med projektet, forhindrede at stormfloden bredte sig mod nord. Herved blev skader for op mod 7 mio. kroner undgået. Digerne mod øst og syd forhindrede endvidere oversvømmelser i Nørreballe Nor og i Stenbæk.

Ødelæggelserne i selve Tryggelev Nor er omfattende. Tilkørselsvejen fra syd er skyllet væk, kreaturhegn er ødelagt og enorme mængder sten og grus er kastet ind over strandvolden. Dertil er der skader på flere tekniske installationer.

I skrivende stund er det endnu uvist, hvordan de store skader på områdets kyst vil blive genetableret. Der venter en meget stor opgave med at genskabe fugleværnsområdet, så det til foråret 2007 igen er klar til at modtage både ynglefuglene og de mange gæster.

22 PAR KLYDER - HISTORIEN OM FIRE FANTASTISKE FUGLEØER

I haver kan man sætte fuglekasser op eller grave en have-dam for at gavne fuglelivet. Men hvad gør man, når man skal genskabe en sø på 60 ha?

For den fuglekyndige ingeniør, der havde ansvaret for at genskabe Nørreballe Nor, var svaret enkelt: Man skaber nogle øer, hvor fuglene kan yngle i fred for ræve. Og således blev det. Inden vandet blev lukket ind i noret, skubbede en dumper jord op til fire øer i søen.

Ingeniøren var dog ikke helt tilfreds. Øerne skulle se naturlige ud, de skulle være "nemme" at vedligeholde, og de skulle ligge så publikum kunne iagttage fuglelivet.

Tre af øerne blev derfor anlagt tæt på land, stier og parkeringspladser, så det er muligt at opleve fuglelivet uden brug af store og dyre teleskopkikkerter. Øerne har samtidig fået en naturlig bugtet form, så man ikke opfatter dem som kunstige. Endelig er de placeret så langt ude, at ræven ikke kan komme ud på øerne, men samtidig så tæt på land, at køerne, når vandstanden falder om sommeren, kan vade ud til øerne og afgræsse dem.

Den fjerde ø, der ligger midt i den sydlige del af Nørreballe Nor, får i første omgang lov til at ligge uberørt hen.

Succesen har ikke ladet vente på sig. I år har 22 par Klyder ynglet på øerne med en meget fin ynglesucces. I slutningen af juni kunne man således opleve familier af Klyder, Rødben og Viber samt Små og Store Præstekraver. Tætheden af vadefugle var så stor, at de i fællesskab var i stand til at jage kragerne væk fra øerne.

SLÅNING HJÆLPER KLYDER

Klyderne er pionerfugle, der yngler på områder med meget lidt vegetation. For at øerne fortsat skal være attraktive for dem, er det af afgørende betydning, at vegetationen holdes nede. Derfor har Fugleværnsfondens frivillige arbejdsgruppe kæmpet hårdt for at få slået vegetationen på øerne. Inden næste ynglesæson vil den være slået, så vadefuglene igen kan tage deres øer i besiddelse.

Nørreballe Nor. Luftfoto: J. K. Winther.

Sortspætten kan ofte opleves nær hytten ved Stubbe Sø. Foto: Allan Gudio Nielsen

PJEJEPLAN FOR STUBBE SØ

I 2001 arvede Fugleværnsfonden en 22 hektar stor naturperle ved Stubbe Sø på Djursland. Der blev hurtigt oprettet en frivillig, lokal arbejdsgruppe, der ud over at stå for naturplejen af området også har dannet et hyttelaug, som udlejer og vedligeholder det sommerhus, der ligger på grunden.

NATUREN

Ejendommen ligger på en sydskråning ned mod Stubbe Sø. En stor del er bevokset med nåletræer, men der er også åbne områder med hedepræg, hvor lyngen dominerer. Længst ned mod søen ligger en meget flot eng med et rigt plante- og dyreliv. Her trives flere orkidearter, insekter som sump- og løvgræshoppe - og her yngler den Rødryggede Tornskade med adskillige par.

PLEJEPLANEN 2005-2010

Fugleværnsfonden har netop udarbejdet en plejeplan for området. Formålet med denne er:

- at sikre en høj grad af vekselvirkning mellem lysåben skov, hede, overdrev og kær
- at forbedre adgangen til området, bl.a. ved at anlægge en markeret sti fra en nærliggende offentlig P-plads

Det er planen, at skovdækket bliver tættere, jo længere væk fra søen man bevæger sig. Den fine eng ved søen skal bevares ved at fortsætte kreaturgræsningen, men også de tørre dele lige oven for engene planlægges lysnet og afgræsset. Den midterste del af ejendommen kommer til at bestå af et område, hvor den nuværende nåletræsbevoksning lades urørt, mens den anden halvdel lysnes så meget, at det bliver en meget lysåben skovbevoksning. Hedelærke, Vendehals og Skovpiber er målarterne for de mere lysåbne dele af skovbevoksningerne.

Længst mod nord fastholdes et plantagepræg, dog med et større indslag af døde træer til glæde for Sortspætte, Grønspejtte og Stor Flagspejtte, der alle kan opleves i skoven.

Da ejendommen ligger godt gemt fra alfarvej, ønsker Fugleværnsfonden at indgå et samarbejde med Fussingø Statsskovdistrikt om at skabe en markeret offentlig vandre-rute til området og fortsætte denne som en trampesti inde på selve ejendommen. Plejeplanen anbefaler, at stien ender ved et kamufleret skjul i rørskov, hvorved offentligheden får en tiltrængt mulighed for at opleve fuglelivet og det smukke sølandskab på nærmeste hold.

REGNSKAB

Fugleværnsfondens regnskab for 2005

(og 2004 i parentes, x 1000 kr.)

	2004	2005		2004	2005
INDTÆGTER			AKTIVER		
Bidrag fra medlemmer	(1.048)	448.849	Likvide midler	(1.863)	358.485
Bidrag fra gavebreve	(125)	141.740	Tilgodehavender	(315)	617.772
Bidrag fra fonde og legater	(2.104)	2.295.460	Obligationer	(8.274)	9.712.161
Tips- og Lottomidler	(182)	182.000	Inventar	(0)	1
Arv	(305)	1.012.888	Ejendomme	(0)	1
Renter	(469)	429.981			
Diverse	(61)	75.505			
INDTÆGTER I ALT	(4.294)	4.586.423	AKTIVER I ALT	(10.452)	10.688.420
Heraf hensat til projekter	(2.061)	2.225.743			
NETTOINDTÆGTER	(2.233)	2.360.680			
UDGIFTER			PASSIVER		
Arealudgifter (netto)	(854)	1.212.302	Skyldige omkostninger	(430)	399.424
Administration	(496)	521.488	Hensættelser	(1.587)	1.556.324
Oplysningsarbejde	(134)	249.339	Grundfond	(6.630)	6.634.898
Støtte til internationale projekter	(100)	100.000	Kapitalkonto	(1.805)	2.097.774
Udgifter i alt	(1.584)	2.083.129	PASSIVER I ALT	(10.452)	10.688.420
NETTORESULTAT	(649)	277.551			

BERETNING TIL ÅRSREGNSKAB 2005

Som det fremgår af regnskabsopstillingen, modtog Fugleværnsfonden i 2005 et stort arvebeløb, og et lignende beløb fra endnu en arv imødeses i 2006. Fondens økonomi er meget afhængig af testamentariske arvebeløb for at opnå et positivt årsregnskab, da udgifterne til arealernes drift stiger år for år.

Til gengæld er bidrag fra medlemmer faldet betydeligt i sammenligning med 2004, hvor et enkelt bidrag på 700.000 kr. fik det samlede beløb op på over 1 mio. kr. Årets beløb på 450.000 kr. ligger dog glædeligt over de senere års normale gennemsnit på ca. 300.000 kr. Også indtægten fra gavebreve er steget i årenes løb.

Fonde og legater bidrager med ca. 2 mio. kr. i 2005, hvoraf hovedparten hidrører fra Aage V. Jensens Fondes årlige

tilskud til projekt Fugle for Folket. Fondsindtægterne er for størstedelens vedkommende bundet til bestemte formål (projekter) og overføres derfor til hensættelseskonti, der ikke kan anvendes til den ordinære drift.

Udgifterne til fugleværnsområderne er steget med 350.000 kr. i forhold til 2004. I udgiften er modregnet 600.000 kr., som Fugleværnsfonden modtager i landbrugsstøtte, samt indtægter i form af rørskeer og græsning m.m. Den reelle udgift til driften af de 18 reservater andrager således 1,8 mio. kr. inklusive en andel af administrationsomkostningerne, der er relateret specifikt til arealplejen. Årets nettoresultat blev på 277.000 kr.

Aktiver pr. 31-12-2005 udgjorde 10,7 mio. kr. sammenlignet med 10,4 mio. kr. i 2004. Aktiverne bestod af 350.000

Fugleværnsfonden modtog i 2005 bidrag fra følgende fonde, legater og institutioner som alle sendes en varm tak:

Aage V. Jensens Fonde

Bodil Pedersen Fonden

DOF Travel

Fabrikant Chas. Otzens Fond

Flemming G.L. Petersens Fond

Friluftsrådet

Grosserer Andreas Collstrop og søn Rudolf Collstrop's Mindelegat

Grosserer Schiellerup og Hustrus fond

Lemvigh-Müller Fonden

LIFE Projekt Tryggelev Nor

Martin Pedersens Mindelegat

Trælastbranchens Fond af 1975

kr. i likvide midler (checkkonto og girokonto), tilgodehaver 620.000 kr. og en obligationsbeholdning på 9,7 mio. kr.

Fondens passiver bestod af skyldige omkostninger 400.000 kr., hensættelser til forskellige formål (arealpleje og projekter) 1,6 mio. kr., grundfondens 6,6 mio. kr. og endelig kapitalkontoen på 2,1 mio. kr.

Regnskabet viser tydeligt stigende omkostninger til drift og vedligeholdelse af fugleværnsområderne med tilhørende formidlingsinstallationer. Bestyrelsen tager dette faktum som en udfordring, i håb om fortsat støtte fra Dansk Ornitologisk Forenings medlemmer og fra fonde og legater - i form af gaver, gavebreve og testamentariske arvebeløb.

GIV BIDRAG TIL FUGLEVÆRNSFONDEN

Enkeltdrag: Du kan hvert år fratække max. 6.400 kr. på din årsopgørelse, men da de første 500 kr. ikke er fradragsberettigede, skal man yde et årligt beløb på 6.900 kr. for at få det fulde fradrag.

Gavebreve: Du tegner dig for et fast årligt beløb over en 10-årig periode. Beløbet er fuldt fradragsberettiget.

Testamentariske gaver: Disse er fritaget for boafgift, så hele beløbet går til fugle- og naturbeskyttelse.

Du kan støtte Fugleværnsfonden med bidrag på girokontonr. 509-4232 enten via vores hjemmeside www.fuglevaernsfonden.dk, via netbank eller med girokort.

HUSK FUGLEVÆRNSFONDEN I DIT TESTAMENTE

Nyord Enge set fra oven. Luftfoto: J. K. Winther.

En arv til Fugleværnsfonden er med til at sikre, at også kommende generationer kan opleve glæden ved de vilde fugle og den uberørte natur.

Fugleværnsfonden ejer og forvalter en perlerække af fuglereservater over hele landet. Både opkøb og pleje koster mange penge, og kun den basale drift af fugleværnsområderne er sikret via renterne fra en grundfond.

Arv er derfor det ekstra, der gør det muligt at erhverve et nyt fugleværnsområde eller forbedre de eksisterende områder med nye publikumsvenlige faciliteter. Arvebidragene er på den måde af afgørende betydning for den fortsatte udvikling af fugleværnsområderne.

Fugleværnsfonden er godkendt til at modtage testamentariske gaver uden fradrag af boafgift. Det betyder, at

hver en krone testamenteret til Fugleværnsfonden kommer fuglene og naturen til gode.

ET EKSEMPEL:

Fugleværnsfonden modtog i 1999 en arv på 1,4 mio. kr. Den gjorde det muligt at erhverve nogle meget værdifulde engparceller på Nyord, der lå kilet ind mellem Fugleværnsfondens øvrige parceller. Vi har siden udført naturpleje i hele dette område, og da jagten samtidig er stoppet, er det i dag et af de mest fuglerige områder på Nyord – og et varigt minde om en generøs giver.

FUGLEVÆRNSFONDEN

Foto: Allan Gudio Nielsen.

FUGLEVÆRNSFONDEN ER EN ØKONOMISK SELVSTÆNDIG AFDELING UNDER DANSK ORNITOLOGISK FORENING. FUGLEVÆRNSFONDEN HAR SIDEN 1966 KØBT OG ADMINISTRERET NATURRESERVATER OVER HELE LANDET.

FUGLEVÆRNSFONDENS FORMÅL

At værne om den danske fuglefauna ved at medvirke til at bevare eller skabe vigtige fuglelokaliteter, navnlig for truede og sårbare arter, og at foranstalte naturformidling fra fondens reservater.

At støtte projekter, der bidrager til at bevare danske yngle- og trækfugle samt deres levesteder under disse fugles ophold uden for Danmark.

FUGLEVÆRNSOMRÅDERNE - FUGLENES FRISTEDER

Fugleværnsfonden ejer og administrerer i dag 18 naturreservater på tilsammen 856 hektar spredt over hele landet (se kort på bagsiden af hæftet). I disse fristeder kan fuglene finde skjul, redested og føde.

Tilsammen rummer fugleværnsområderne de fleste typer af den danske natur, med hovedvægt på de særligt truede naturtyper: enge og moser, strandenge, kystlaguner, kystfugleløer og naturskov. Flere fugleværnsområder har status som lokaliteter af både national og international ornitologisk betydning.

NATURGENOPRETNING OG NATURPLEJE

I fugleværnsområderne gennemføres en aktiv naturgenopretning og naturpleje, typisk i form af rydning af uønsket opvækst, vandstandsregulering, etablering af yngleløer mv. De fleste enge og strandenge afgræsses, eller der foretages høslæt. Gødning og sprøjtemidler anvendes ikke. På denne måde sikrer vi optimale levevilkår for de vilde fugle, dyr og planter.

FRIVILLIGE, LOKALE ARBEJDSGRUPPER

Ved ni af vore større fugleværnsområder er tilknyttet lokale arbejdsgrupper, som på frivillig basis Ved ni af vore større fugleværnsområder er tilknyttet lokale arbejdsgrupper, som på frivillig basis udfører en række praktiske arbejdsopgaver i det enkelte fugleværnsområde. Det kan være vedligeholdelse af fugletårne, gangbroer og andre publikumsfaciliteter, rydning af krat, slåning med le, opsætning af fuglekasser, optællinger af fugle, gennemførelse af ture for publikum m.v. Det kræver ingen særlige forudsætninger at være med i en arbejdsgruppe ud over lyst til at være udendørs og yde en indsats sammen med andre. Hvis du ønsker at være med i en arbejdsgruppe, er du meget velkommen til at henvende dig til Fugleværnsfondens sekretariat.

OVERVÅGNING OG PLEJEPLANER

I alle fugleværnsområderne foretages en løbende overvågning af ynglefuglene og visse steder også af de rastende fugle, samt af padder og planter. Disse undersøgelser danner grundlag for udarbejdelsen af langsigtede, målrettede plejeplaner for hvert fugleværnsområde. Plejeplanerne er et vigtigt instrument for arbejdsgrupperne, som følger de retningslinier for naturplejen, der er beskrevet i plejeplanerne.

TAG PÅ BESØG HOS FUGLENE

Fuglene og naturen har høj prioritet i fugleværnsområderne, men besøgende er også velkomne. I de fleste større fugleværnsområder er der anlagt naturstier og opført fugletårne/skjul, så publikum kan opleve fuglelivet uden at forstyrre. Nogle steder er der bygget gangbroer gennem rørskoven, og andre steder er der opført særlige faciliteter, der sikrer, at kørestolsbrugere og børnefamilier med klapvogn kan få en oplevelse af fugle og natur. En effektiv naturbeskyttelse kræver bred, folkelig opbakning. Derfor opmuntrer vi alle til selv at komme ud og opleve naturen og fuglene. Ved alle større fugleværnsområder er der udarbejdet foldere og plancher, som præsenterer det enkelte fugleværnsområde og dets natur og fugleliv. Fugleværnsfondens naturvejleder og de lokale arbejdsgrupper tilbyder også guidede ture, der er åbne for alle. Turene annonceres på Fugleværnsfondens hjemmeside og i DOFs blade.

FUGLEVÆRNSFONDENS

- 1 AGERØ, Mors (1982, 2002)
27,5 hektar strandeng
- 2 BØVLING KLIT, Vestjylland (1979, 1983)
6,5 hektar strandeng
- 3 STUBBE SØ, Djursland (2002)
24 hektar eng, overdrev og skov
- 4 STORMENGENE, Rømø (1991, 1994)
35 hektar strandeng
- 5 SØLSTED MOSE, Sønderjylland
(1993, 1994, 1996) 80 hektar hedemose
- 6 SØGÅRD MOSE, Sønderjylland (1986)
16,7 hektar hedemose
- 7 BØJDEN NOR, Sydvestfyn (1980)
14 hektar strandeng og brakvandsvig
- 8 ROHOLM, Odense Fjord (1978)
1 hektar kystfugleø
- 9 TRYGGELEV NOR, Sydlangeland
(1975, 1981, 1997, 2004)
170 hektar sø, rørskov, eng og krat
- 10 GULSTAV MOSE, Sydlangeland
(1971, 1976) 7 hektar rigkær
- 11 NAKSKOV INDREFJORD, Vestlolland
(1987) 10 hektar rørskov og sø
- 12 SAKSFJED/HYLLEKROG, Sydlolland
(1995) 163 hektar løvskov, strandeng,
strandfælle og klit
- 13 BARUP SØ, Nordfalster (1988)
26 hektar rørskov, sø og krat
- 14 NYORD, v. Møn
(1971, 1989, 1990, 1991, 2001)
186 hektar strandeng og strandrørsump
- 15 ÆGHOLM, nord for Møn (1969)
1,8 hektar kystfugleø
- 16 RAVNSTRUP SØ, Sydsjælland (1983)
9,5 hektar sø, rørskov og mose
- 17 GUNDSØMAGLE SØ, Nordsjælland (1984)
60 hektar sø, rørskov, skov og krat
- 18 VASERNE, Nordsjælland (1999)
14 hektar sø, ellesump, skov og krat

FUGLEVÆRNSFONDEN

Dansk Ornitologisk Forening
Vesterbrogade 138 - 140
1620 København V

Telefon: 33 28 38 39

Telefax: 33 31 24 35

e-mail: fvf@dof.dk

Hjemmeside: www.fuglevaernsfonden.dk

Layout: XTERN DESIGN

Tryk: Narayana Press, Gylling

RESERVATER

